

Kontaktperson

Samhällsbyggnadsavdelningen

Martina Holmgren

010-224 13 74

martina.holmgren@lansstyrelsen.se

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över delbetänkandet Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik SOU 2017:60

(Ku2017/01534/DISK)

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne delar utredningens bedömning om att minoritetspolitiken har fått ett begränsat genomslag i offentliga verksamheter, vilket försvårar individens möjligheter att hävda sina mänskliga rättigheter. Utredningens förslag som handlar om att öka medvetenhet och kunskap om minoritetspolitiken, och om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken ser Länsstyrelsen som viktiga åtgärder för att förbättra förutsättningarna för förverkligandet av de grundläggande rättigheterna som följer av lagen.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning om att minoritetspolitiska frågor är sektorsövergripande och behöver integreras bättre i andra politikområden. Länsstyrelsens erfarenhet är att om rättighetsfrågor beaktas samlat i en verksamhet stärks respektive frågas genomslagskraft. Länsstyrelsen ser därför positivt på utredningens bedömning om vikten av att samordna minoritetsfrågorna med andra mänskliga rättighets- och demokratifrågor.

Länsstyrelsen delar utredningens åsikt om behovet av att genom bl.a. höjda statsbidrag och ökad kunskap om organisering och rättigheter, stärka de nationella minoriteternas, och då särskilt ungas, möjligheter till delaktighet och inflytande.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om behovet av ett förtydligande av innebörden av samråd och ser positivt på förslagen som rör samråd.

Länsstyrelsen ställer sig dock frågande till förslaget om att prioritera delmålet om språk och kultur framför övriga delmål, det kan riskera att rubba det betydelsefulla helhetstänk som präglar minoritetspolitiken då vår förståelse är att de tre delmålen på många sätt är inbördes beroende. För att leva upp till Sveriges internationella åtaganden på området behöver åtgärder vidtas inom samtliga målområden och då särskilt när det gäller rätten till skydd mot diskriminering och utsatthet som är centralt för att kunna åtnjuta rätten till inflytande och delaktighet, språk och kultur.

Länsstyrelsen är även tveksam till förslaget om att inrätta en ny myndighet i syfte att effektivisera arbetet med samordning, stöd och uppföljning. Länsstyrelsen tycker istället att det finns skäl att stärka och utveckla den fungerande strukturen som har upparbetad kunskap och kompetens. Utredningens uttalande om att länsstyrelserna ska kunna bistå en ny myndighet behöver ytterligare förtydligas, både i fråga om stöd till den nationellt samordnade myndigheten och till lokal nivå.

Även om länsstyrelsen kan ställa sig positiv till utredningens förslag om att göra förtydliganden och tillägg i minoritetslagen, som ett led i att stärka genomslaget för grundskyddet, så ställer vi oss tveksamma till effekten av att införa skyldigheter för kommuner och landsting att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. Länsstyrelsen gör bedömningen att länsstyrelserna, med ett utökat uppdrag som är finansierat skulle kunna utöka sitt stöd till kommuner och landsting att förverkliga minoritetspolitiken. Länsstyrelserna har redan idag ett stödjande uppdrag till kommuner på området samt erfarenheter och samlad kunskap av att arbeta integrerat och sektorsövergripande med flera mänskliga rättighetsfrågor och jämställdhet.

Särskilda synpunkter

Behov av mer kunskap om eventuella skillnader mellan könen (3.7)

Länsstyrelsen Skåne delar utredningens bedömning om att det saknas kunskap om skillnader i levnadsvillkor mellan kvinnor och män som tillhör de nationella minoriteterna. Länsstyrelsen har inget att invända mot utredningens förslag att ge den nya jämställdhetsmyndigheten i uppgift att i sin verksamhet särskilt beakta de nationella minoriteternas situation.

Utredningens bedömning och förslag ter sig helt naturligt i förhållande till den kunskap vi har om könsmaktsstrukturer som troligtvis även återspeglas i nationella minoritetsorganisationer. I sammanhanget vill vi understryka

betydelsen av att anamma ett intersektionellt perspektiv i utformningen och genomförandet av den nationella minoritetspolitiken. Faktorer som kön, klass, migrationsbakgrund, funktionalitet, sexualitet etc. spelar också in i individens möjligheter att få tillgång till inflytande, delaktighet och att utöva sitt språk och sin kultur.

Överföringen av språk och kultur mellan generationer behöver prioriteras (3.8.1)

Nationella minoriteters rätt till sitt eget kulturliv och att använda sitt eget språk är viktiga rättigheter att värna för det allmänna, så att språk och kultur bevaras, utvecklas och hålls levande. Barnets utveckling av sin kulturella identitet och det egna minoritetsspråket har det allmänna ett särskilt ansvar för att främja.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning om att revitaliserande språkinsatser som stärker och bättre möjliggör för överföringen av språk och kultur till nästa generation är viktiga för dess fortsatta existens. Det handlar dels om att det allmänna ska infria individens mänskliga rättigheter, dels om att säkra att de fortsatt utgör en levande del av det svenska samhället och vårt gemensamma kulturarv.

Samtidigt ställer sig Länsstyrelsen tveksam till utredningens förslag om att delmålet språk och kultur ska ges särskild tyngd. Ur ett rättighetsperspektiv blir det problematiskt att prioritera rätten till språk och kultur framför rätten att skyddas mot diskriminering och rätten till inflytande. För att Sverige ska kunna leva upp till åtagandena i minoritetskonventionerna och det nationella minoritetspolitiska målet är det viktigt att säkerställa ett helhetstänk där alla delmål ges samma tyngd. Vi vill även lyfta fram att delmålen inflytande och delaktighet samt mot diskriminering och utsatthet har stor bäring på möjligheten att leva upp till delmålet om språk och kultur och tror därför att en prioritering kan påverka samtliga delmål negativt.

Dessutom visar Länsstyrelsen Stockholms och Sametingets rapporter att minoritetspolitikens effekter för att motverka diskriminering och utsatthet har varit begränsad. Behovet av särskilda insatser för att motverka och förebygga diskriminering, trakasserier, fördomar och hatbrott är påtagligt. Effekterna av insatserna som genomförts för att stärka minoriteternas rätt till inflytande är inte heller tillfredställande, något som utredningen förvisso tar fasta på genom flera förslag på insatser. Även dessa delområden har alltså stor betydelse för uppfyllandet av de minoritetspolitiska målen.

Minoritetspolitiken behöver integreras bättre inom andra områden (3.8.2)

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning om att minoritetspolitiska frågor är av sektorsövergripande karaktär och behöver integreras bättre i andra politikområden. Minoritetsfrågor är liksom barnrätts-, tillgänglighets-, jämställdhets- och mänskliga rättighetsfrågor sektorsövergripande frågor som ska integreras i all verksamhet i en offentlig organisation. Länsstyrelsens erfarenhet är att om rättighetsfrågor beaktas samlat i en verksamhet stärks respektive frågas genomslagskraft. I Länsstyrelsens nuvarande uppdrag som rör mänskliga rättigheter inkluderas minoritetsfrågorna.

Länsstyrelsen ser därför positivt på utredningens bedömning om vikten av att samordna minoritetsfrågorna med andra mänskliga rättighets- och demokratifrågor.

Länsstyrelserna har många års erfarenhet av arbete med att integrera jämställdhet och mänskliga rättigheter i verksamheten. Frågorna påkallar också samma verksamhetsprocesser och gemensamma arbetsätt har därför skapats för arbetet. Erfarenheter och kunskap om verksamhetsintegrering av mänskliga rättigheter har nyligen resulterat i en metod för att arbeta rättighetsbaserat på länsstyrelserna. Metoden går ut på att identifiera verksamhetens koppling till mänskliga rättigheter, analysera rättighetsinnehavarens perspektiv på dessa rättigheter och vidta nödvändiga åtgärder. Frågor som rör nationella minoriteter integreras naturligt genom detta arbetsätt, både när verksamheten belyser kopplingen till rättigheter och analyserar rättighetsinnehavarens perspektiv. Genom arbetsättet blir länsstyrelsen mer tillgänglig och anpassad för rättighetsinnehavarna och tar ett större ansvar för verksamhetens konsekvenser för de mänskliga rättigheterna. Arbetsättet säkerställer också en helhet i arbetet med sektorsövergripande frågor.

En stärkt medvetenhet om minoritetspolitiken (4.2.2)

Även om länsstyrelsen kan ställa sig positiv till utredningens förslag om att göra förtydliganden och tillägg i minoritetslagen, som ett led i att stärka genomslaget för grundskyddet, så är vi tveksamma till effekten av att införa skyldigheter för kommuner och landsting att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet.

När regeringen motiverar det nationella målet för mänskliga rättigheter betonas behovet av ett systematiskt arbete i myndigheter och kommuner. Minoritetsfrågorna är av sektorsövergripande karaktär och integreras bäst i ordinarie styr-, planerings- och uppföljningssystem. På så vis säkerställs att minoritetsfrågorna belyses, analyseras och beaktas systematiskt i

verksamheten. Länsstyrelsen tycker att det bör övervägas om skyldigheten att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet bör kompletteras eller ersättas med ett krav om att redovisa hur frågorna är integrerade i ordinarie planerings- och styrprocesser.

Det bör även övervägas hur redovisningskraven till uppföljningsmyndigheterna kan regleras på ett förtjänstfullt sätt samt hur det säkerställs hur uppföljningsmyndigheterna har tillräckliga resurser och befogenheter för att hantera uppföljningen.

Utredaren föreslår, i kap. 13.3, en kompensation om 100 000 kronor per kommun under en mandatperiod, totalt 29 miljoner kronor. Länsstyrelsen gör bedömningen att utväxlingen av denna satsning skulle bli mer lönsam om länsstyrelserna, med ett utökat uppdrag som är finansierat med samma föreslagna summa, mer långsiktigt skulle kunna stödja kommuner och landsting i uppdraget om skyldigheter att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet och i övrigt stödja i att förverkliga minoritetspolitiken. Länsstyrelserna har redan idag ett stödjande uppdrag till kommuner på området samt erfarenheter och samlad kunskap av att arbeta integrerat och sektorsövergripande med flera mänskliga rättighetsfrågor och jämställdhet. Länsstyrelsen kan också fungera som ett stöd åt uppföljningsmyndigheten.

En tydligare informationsskyldighet (4.2.3)

När det gäller förslaget om informationsskyldighet så tycker Länsstyrelsen inte att den föreslagna formuleringen klargör statliga myndigheters ansvar att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter. Det finns ett allt för stort tolkningsutrymme i formuleringen *statliga myndigheter vars verksamhet är av betydelse*. Ett alternativ som Länsstyrelsen istället förordar är att informationsskyldigheten framgår av styrdokumentet till de myndigheter som är berörda.

Ett förtydligande av vad det innebär att samråda (4.3.2)

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att innebörden av skyldigheten att samråda behöver förtydligas i lagen. Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om att det i minoritetslagen ska anges att samråd innebär en strukturerad dialog. För att inflytandet ska bli reellt för de nationella minoriteterna och minoritetsorganisationer måste mer av agendan komma från de nationella minoriteterna, vilket kan vara en svårighet när organiseringen är låg och samrådsförfarandet tar mycket resurser. Något som utredningen lyfter fram är behovet av ytterligare insatser som stärker minoritetsorganisationers förutsättningar att kunna vara en jämbördig part i

samråden, vilket länsstyrelsen ser positivt på. Likaså lyfter utredningen vikten av särskilda riktade insatser för att stärka ungdomsinflytandet, något som länsstyrelsen också är positiv till. Länsstyrelsen anser dock att insatser för att stärka minoritetsorganisationers förutsättningar och ungas inflytande behöver ha en tydligare regional och lokal prägel.

En nystart för uppföljning och samordning av minoritetspolitiken (5.2)

Utredningen menar att det finns brister i den nuvarande ordningen för samordning och uppföljning och att det därför finns skäl att inrätta en ny myndighet för samordning, främjande och uppföljning.

Länsstyrelsen ifrågasätter effektiviteten i att inrätta en ny myndighet. Att inrätta en ny myndighet tar tid, något som skulle kunna medföra att utvecklingen på det minoritetspolitiska området försvagas som en konsekvens av detta, vilket inte är önskvärt. I den nuvarande ordningen för samordning och uppföljning finns värdefulla erfarenheter, expertis och kunskap som riskerar att gå förlorad genom inrättandet av en ny myndighet. En liten myndighet är också sårbar i sin litenhet.

Länsstyrelsen vill också understryka betydelsen av att det i nuvarande ordning finns stor kunskap och erfarenhet av att arbeta samordnat och integrerat med sektorsövergripande frågor såsom jämställdhet, mänskliga rättigheter inklusive barnrätts- och tillgänglighetsfrågor. Ett arbetssätt som ligger i linje med utredningens bedömning om att de minoritetspolitiska frågorna behöver samordnas med andra mänskliga rättighets- och demokratifrågor. Nuvarande uppföljningsmyndigheter har även en naturlig förankring regionalt ute i landet genom länsstyrelsernas samverkan vilket kan gynna en sektorsövergripande implementering av lagen.

Det bör övervägas om det inte är mer resurseffektivt och framgångsrikt att ge nuvarande uppföljningsmyndigheter ett fortsatt förtroende att se över och utveckla arbetet så att eventuella utmaningar kan övervinnas. Utökade resurser är en viktig förutsättning för att kunna växla upp arbetets samtliga delar och svara upp mot den efterfrågan som finns.

I länsstyrelsernas nuvarande uppdrag som rör mänskliga rättigheter inkluderas minoritetsfrågorna. Länsstyrelserna ska stödja kommuner i arbetet med att tillämpa lagen och integrera frågorna i sin verksamhet. 21 myndigheter med samma uppdrag utgör en viktig resurs för ökad genomslagskraft för minoritetspolitiken. Utredningen föreslår att länsstyrelserna ska bistå den nya myndigheten, något som länsstyrelsen bedömer behöver ytterligare förtydligas, både i fråga om stöd till den nationellt samordnade myndigheten och till lokal nivå.

**Nationella minoriteters rättigheter behöver stärkas inom hälso- och sjukvård
(9.3.1)**

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning om att det finns en kunskapsbrist rörande hälsosituationen för de nationella minoriteterna. Länsstyrelsen har inga invändningar mot utredningens förslag om att införa kunskapskrav om hälsodeterminanter kopplade till de nationella minoriteternas olika situation, i vårdutbildningar på högskolenivå. Länsstyrelsen har heller inget att invända mot att nationella minoriteter lyfts fram särskilt i patient-, hälso-, och sjukvårdslagen genom en hänvisning till minoritetslagen. Alla insatser som kan bidra till ökad kunskap och medvetenhet om de nationella minoriteternas rättigheter inom hälso- och sjukvården förbättrar förutsättningarna för en jämlik hälsa.

Kunskapshöjande och synliggörande insatser (11)

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om vikten av kunskapshöjande och synliggörande åtgärder och instämmer i förslagen. Kunskap är en viktig nyckel till framgång i arbetet med att tillämpa lagen.

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektör Ola Melin med utvecklingsstrateg för mänskliga rättigheter Martina Holmgren som föredragande. Vid den slutliga handläggningen har även enhetschef Ulrika Jerre, folkhälsostateg Johanna Morin och projekthandläggare Klara Steinvall deltagit.

Ola Melin

Martina Holmgren

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför nammunderskrifter.